

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. зав. кафедри,

к.е.н., доцент Иде Іван ДЕМЧЕНКО

«01» 09 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Фінанси 1»

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за ОПП Фінанси, банківська справа та страхування

071 «Облік і оподаткування» за ОПП Облік і оподаткування

(на основі повної загальної середньої освіти)

факультет економіки та бізнесу

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінанси 1» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за ОПІ Фінанси, банківська справа та страхування та 071 «Облік і оподаткування» за ОПІ Облік і оподаткування (на основі повної загальної середньої освіти) – Мелітополь, ТДАТУ – 11 с.

Розробник: к.е.н., доцент Ірина ЧКАН

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри «Фінанси, облік і оподаткування»

Протокол від «01» вересня 2021 року № 1

В.о. завідувача кафедри «Фінанси, облік і оподаткування»

к.е.н., доцент Іван ДЕМЧЕНКО

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за ОПІ Фінанси, банківська справа та страхування та 071 «Облік і оподаткування» за ОПІ Облік і оподаткування (на основі повної загальної середньої освіти)

Протокол від «02» вересня 2021 року № 1

Голова, доц. Анна КОСТЯКОВА

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: <u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 150	Спеціальність: <u>072 «Фінанси, банківська справа та страхування»</u> <u>071 «Облік і оподаткування»</u> (шифр і назва)	Курс	Семестр
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Тижневе навантаження: аудиторних занять – 6 год. самостійна робота студента – 5,6 год.	Ступінь вищої освіти: <u>«Бакалавр»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	22 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	44 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	84 год.
		Форма контролю: Диференційований залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу полягає у формуванні базових знань з теорії фінансів, засвоєння закономірностей функціонування фінансів на макро- і мікрорівнях як теоретичної основи фінансової політики і розвитку фінансової системи.

Завдання курсу – вивчення сутності, функцій та ролі фінансів у ринковій економіці; закономірностей їх еволюційного розвитку; теоретичних основ державних, корпоративних і міжнародних фінансів; засад функціонування фінансової системи держави.

Предмет курсу – економічні відносини, що виникають у суспільстві під час розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу.

Освітня компонента забезпечує набуття здобувачами ВО:

- *Загальних компетентностей:*

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

- *Спеціальних (фахових) компетентностей:*

ФК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро - та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

ФК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

ФК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

- *Програмних результатів навчання:*

РН02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем

РН03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

РН12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

РН15. Спілкуватись в усній та письмовій формі іноземною мовою у професійній діяльності.

РН18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

РН23. Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

- *soft skills* здатність аналітично мислити, вміння оптимістично оцінити ситуацію та прийняти рішення в сфері управління фінансами, чесність та відповідальність за точність та об'єктивність подання інформації.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСІВ

Тема 1. Сутність фінансів, їх функції та роль [11, с. 7- 32; 13, с. 5-22; 14, с. 8-12]

Предмет фінансової науки. Макро- і мікрорівень у фінансах. Історична, економічна та вартісна сутність фінансів. Фінанси як історична категорія. Історичні передумови виникнення і розвитку фінансів: поява держави та розвиток товарно-грошових відносин. Фінанси як економічна категорія розподілу. Фінансова політика і управління фінансами як суб'єктивні дії державної влади. Роль фінансів у розподілі і перерозподілі вартості національного продукту, оптимальному розміщенні фінансових ресурсів, оптимізації співвідношення між індивідуальним і суспільним споживанням, у трансформації доходів у заощадження, а заощаджень в інвестиції.

Тема 2. Генезис та еволюція фінансів [11, с. 56-87; 13, с. 5-9]

Зародження фінансових відносин у Стародавньому світі, їх обумовленість натуральним господарством. Вплив фінансів на розвиток товарно-грошових відносин.

Сутність і складові доходів і видатків феодальної держави. Домени і регалії – основа державних доходів. Феодальна рента як майнові права глави держави. Поземельний і подушний податки. Податковий імунітет дворянства і духовенства. Кредитні запозичення глави держави. Видатки феодальної держави.

Формування фінансів міст як системи грошового господарства. Грошові податки та їх вплив на виробництво і обмін, руйнування натурального господарства і перехід до ринкових відносин.

Роль державних фінансів у первісному накопиченні капіталу. Державні позики, податки, протекціонізм. Фінанси в індустріальній економіці.

Тема 3. Фінансова система [10, с. 13-18; 11, с. 134-165; 13, с. 27-37; 14, с. 13]

Фінансова система за організаційно-інституційною структурою та внутрішньою будовою. Структуризація фінансової системи відповідно до форм власності, основних суб'єктів фінансових відносин та рівнів економічної системи.

Принципи побудови фінансової системи: принцип самостійності, принцип єдності, принцип функціонального призначення ланок.

Фінансова система України включає такі основні сфери фінансових відносин: фінанси держави (у тому числі за рівнями органів державної влади й управління – державні і місцеві фінанси), фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансовий ринок і міжнародні фінанси.

Однією із специфічних ознак фінансів є те, що фінансові відносини завжди пов'язані із формуванням грошових доходів та нагромаджень, які завжди набувають специфічної форми фінансових ресурсів. Вони виступають у двох формах: централізовані фінансові ресурси та децентралізовані фінансові ресурси. Методи формування фінансових ресурсів. Методи розподілу фінансових ресурсів. Методи використання фінансових ресурсів.

Тема 4. Фінансова політика і фінансове право [11, с. 89-112; 13, с. 40-42]

Поняття фінансового права. Загальні і особливі норми фінансового права: бюджетні, податкові, біржові, митні, кредитно-грошові, валютні та інші. Поняття і сутність фінансової політики. Взаємозв'язок і взаємообумовленість фінансової політики і фінансового права. Фінансова політика як важлива складова економічної політики. Роль фінансової політики в координації процесів соціально-економічного розвитку. Тактика і стратегія у фінансовій політиці.

Основні завдання фінансової політики в Україні: стратегічні і тактичні, їх взаємопогодження у часі і просторі. Пріоритети у внутрішній та зовнішній фінансовій політиці України. Проблеми макроекономічної фінансової стабілізації.

Особливості і завдання фінансової політики суб'єктів господарювання. Вплив фінансової політики держави на фінансову діяльність і фінансовий стан суб'єктів господарювання.

Тема 5. Фінансовий механізм [11, с. 113-132; 13, с. 43-57]

Сукупність конкретних фінансових методів та важелів впливу на формування і використання фінансових ресурсів з метою забезпечення функціонування й розвитку державних структур, суб'єктів господарювання і населення є фінансовим механізмом.

Елементи фінансового механізму. Фінансові методи. Фінансові важелі та інструменти. Нормативно-правове забезпечення. Інформаційне забезпечення. Організаційне забезпечення.

Фінансове планування, оперативне управління, фінансовий контроль, фінансове забезпечення і фінансове регулювання.

Фінансове прогнозування (перспективне планування), поточне фінансове планування, оперативне фінансове планування. Методи планування.

Державний фінансовий контроль, громадський фінансовий контроль, внутрішньогосподарський фінансовий контроль. Види фінансового контролю залежно від часу проведення: попередній, поточний, наступний.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ФІНАНСИ ДЕРЖАВИ

Тема 6. Податки. Податкова система [11, с. 167-198; 13, с. 65-94; 14, с. 92-121]

Податки як фінансова категорія, їх економічна сутність і призначення. Характерні ознаки податків як обов'язкових платежів. Функції податків. Елементи податку. Види податкових ставок. Проста і ступінчата шкала прогресивного оподаткування. Класифікація податків та її ознаки. Види прямих податків. Непрямі податки: фіскальні монополії, акцизи, мита. Податкові пільги і їх роль у системі фінансового регулювання. Види податкових пільг. Податкова система: поняття і основи побудови. Структура податків і чинники, що її визначають.

Тема 7. Бюджет. Бюджетна система [1, с. 164-178; 13, с. 95-105; 14, с. 138-154]

Бюджет як фінансова категорія, його економічна сутність і призначення. Поняття бюджету за матеріальним змістом. Поняття бюджету за формою. Визначення бюджету за організаційною будовою. Поняття бюджету за правовим

характером. Розподільна та контрольна функції бюджету. Призначення бюджету. Роль бюджету в перерозподілі вартості ВВП і забезпеченні виконання конституційних зобов'язань держави в умовах зростання потреби в суспільних благах. Бюджет як основний фінансовий план держави, його правовий статус. Принципи бюджету. Загальний і спеціальний фонди бюджету.

Бюджетний устрій і бюджетна система. Складові бюджетної системи України і принципи її побудови.

Тема 8. Доходи та видатки державного бюджету [4, с. 320-336; 13, с. 106-115; 14, с. 175-178]

Бюджетна класифікація та її характеристика. Бюджетний кодекс України. Загальний та спеціальний фонди. Доходи бюджету та їх класифікація. Джерела і методи формування доходів бюджету. Податкові доходи бюджету, їх динаміка, зміни і тенденції розвитку. Неподаткові доходи бюджету. Доходи від власності та підприємницької діяльності. Доходи від операцій з капіталом. Трансферти. Чинники, що впливають на структуру доходів бюджету.

Видатки бюджету та їх класифікація. Витрати бюджету. Функціональна, економічна, відомча і програмна класифікація видатків. Поточний бюджет і бюджет розвитку. Форми бюджетного фінансування. Чинники, що впливають на структуру видатків бюджету. За економічною класифікацією видатків бюджету видатки бюджету поділяються на поточні та капітальні. У складі витрат (видатків) бюджету виділяються витрати (видатки) споживання і витрати (видатки) розвитку відповідно до бюджетної класифікації.

Тема 9. Бюджетна політика [11, с. 226-257; 14, с. 179-193]

Сутність та значення бюджетної політики України. Цілі бюджетної політики. Основні функції бюджетної політики. Фіскальна функція. Функція економічного регулювання. Функція вирівнювання доходів. Держава здійснює реалізацію бюджетної політики за допомогою певних органів державного управління, які з урахуванням ролі, місця, функцій та обсягів діяльності поділяються на загальнодержавні органи управління та органи оперативного управління.

Показники, що характеризують стан бюджету як фінансового плану. Принцип рівноваги потреб і фінансових можливостей держави як основний критерій збалансованості дохідної і видаткової частин бюджету. Бюджетний процес і його складові. Організація бюджетного процесу. Удосконалення бюджетних процедур і технологій.

Тема 10. Бюджетний дефіцит [11, с. 259-288; 13, с. 119-128]

Бюджетний дефіцит/профіцит. Причини виникнення дефіциту бюджету. Класифікація бюджетного дефіциту за строком виникнення, місцем виникнення, формою прояву, причинами виникнення, напрямками дефіцитного фінансування, критерієм визначення складових, строком дії. Основні підходи щодо фінансування бюджетного дефіциту: інфляційний та неінфляційний.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				балів
			годин				
			лк	лаб.	пр.	СРС	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи фінанси							
1	Лекція 1	Тема 1. Сутність фінансів, їх функції та роль	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 1-2	Тема 1. Сутність фінансів, їх функції та роль	-	-	4	-	-
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою	-	-	-	5	1
2	Лекція 2	Тема 1. Сутність фінансів, їх функції та роль	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 3-4	Тема 1. Сутність фінансів, їх функції та роль	-	-	4	-	6
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою	-	-	-	5	2
3	Лекція 3	Тема 2. Генезис та еволюція фінансів	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 5-6	Тема 2. Генезис та еволюція фінансів	-	-	4	-	6
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою	-	-	-	5	1
4	Лекція 4	Тема 3. Фінансова система	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 7-8	Тема 3. Фінансова система	-	-	4	-	6
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою	-	-	-	5	2
5	Лекція 5	Тема 4. Фінансова політика і фінансове право	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 8-10	Тема 4. Фінансова політика і фінансове право	-	-	4	-	6
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою	-	-	-	5	2
6	Лекція 6	Тема 5. Фінансовий механізм	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 11-12	Тема 5. Фінансовий механізм	-	-	4	-	6
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою	-	-	-	5	2

7, 8	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК 1	-	-	-	10	-
	ПМК 1	Підсумковий контроль за змістовий модуль 1	-	-	-	-	10
Всього за змістовий модуль 1 – 76 год.			12	-	24	40	50
Змістовий модуль 2. Фінанси держави							
9	Лекція 7	Тема 6. Податки. Податкова система	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 13-14	Тема 6. Податки. Податкова система	-	-	4	-	6
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою	-	-	-	7	2
10	Лекція 8	Тема 7. Бюджет. Бюджетна система	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 15-16	Тема 7. Бюджет. Бюджетна система	-	-	4	-	6
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою	-	-	-	7	2
11	Лекція 9	Тема 8. Доходи та видатки державного бюджету	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 17-18	Тема 8. Доходи та видатки державного бюджету	-	-	4	-	6
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою	-	-	-	7	2
12	Лекція 10	Тема 9. Бюджетна політика	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 19-20	Тема 9. Бюджетна політика	-	-	4	-	6
	Самостійна робота 9	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою	-	-	-	7	2
13	Лекція 11	Тема 10. Бюджетний дефіцит	2	-	-	-	-
	Практичне заняття 21-22	Тема 10. Бюджетний дефіцит	-	-	4	-	6
	Самостійна робота	Самостійне опрацювання додаткового матеріалу за темою	-	-	-	6	2
14, 15	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК 2	-	-	-	10	-
	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 2	-	-	-	-	10
Всього за змістовий модуль 2 – 74 год.			10	-	20	44	50
Всього з навчальної дисципліни – 150 год.							100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 1

1. Сутність фінансів та фінансових ресурсів.
2. Сутність та складові фінансової інфраструктури.
3. Функції фінансів.
4. Передумови виникнення фінансів.
5. Етапи еволюційного розвитку фінансів.
6. Розвиток фінансової науки.
7. Сутність фінансової системи та основні принципи її побудови.
8. Структура фінансової системи України.
9. Фінансові ресурси держави, джерела та методи їх формування.
10. Фінансова політика, її сутність, види і значення.
11. Складові фінансової політики держави.
12. Фінансова політика суб'єктів господарювання.
13. Поняття та система фінансового права.
14. Сутність фінансового механізму.
15. Фінансове планування.
16. Види та форми фінансового контролю.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ № 2

1. Економічна сутність і функції податків.
2. Складові податку та їх характеристика.
3. Податкова система і податкова політика держави.
4. Класифікація податків.
5. Соціально-економічна сутність, необхідність та призначення бюджету.
6. Бюджетний устрій та бюджетна система.
7. Принципи бюджетної системи.
8. Бюджетна класифікація.
9. Економічна сутність і склад доходів бюджету.
10. Видатки бюджету, їх сутність, склад і класифікація.
11. Сутність та значення бюджетної політики.
12. Бюджетний процес в Україні.
13. Основи формування бюджетного дефіциту.
14. Джерела фінансування бюджетного дефіциту.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Буряк П.Ю. Фінанси : підруч. / Буряк П.Ю., Смолінська С.Д., Татарин Н.Б. – К. : Хай-Тек Прес, 2010. – 392 с.
2. Фінанси, гроші та кредит : навч. посібник / Н. О. Шпак, Н. Б. Ярошевич, О. Я. Побурко. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 416 с.
3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР

4. Кремень О.І. Фінанси : навч. посіб. / О.І. Кремень. В.М. Кремень. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
5. Національний банк України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
6. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс / [Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І. С. Харків: Видавництво «ПромАрт», 2018. – 262.
7. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III
8. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV
9. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III
10. Стойко О.Я., Дема Д.І. Фінанси: підручн. / О.Я. Стойко, Д.І. Дема; за ред. О.Я. Стойка. – К.: Алерта, 2017. – 406 с.
11. Фінанси: Навчальний посібник в 2-х частинах / [Баранова В.Г., Волохова І.С., Хомутенко В.П. та ін.] за заг. ред. Баранової В.Г. – Одеса: Атлант, 2015. – ч.1. – 344с.
12. Фінанси : підручник / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К. : Знання, 2012. – 687 с.
13. Фінанси : навчальний посібник [Електронний ресурс] / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О.П. Полтініна та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 330 с.
14. Ярошевич Н.Б. Фінанси: Навчальний посібник / Н.Б. Ярошевич, І.Ю. Кондрат, М.В. Ливдар. – Львів: Видавництво «Простір-М», 2018. – 298 с.
15. Податкова система: навч. посібник [Косторной С.В., Яцух О.О., Цап В.Д., та ін.] – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. – 196 с.
16. Фінанси підприємств: навч. посібник / за заг. ред. Яцух О.О. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. – 292 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Освітній портал ТДАТУ <http://op.tsatu.edu.ua/course/view.php?id=548>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Методичний кабінет кафедри фінансів, обліку і оподаткування.
4. Мережа Internet.